

også kan være med til at sætte skub i den generelle udvikling af den vedvarende energi inden for det offentlige område.

Miljø- og energiministeren (Svend Auken):

Jeg vil gerne sige tak til alle ordførerne for deres bemærkninger her i dag, de borgerlige partiers ordførere for deres venlige bemærkninger om forslaget. Jeg takkede – da jeg hørte bemærkningerne – min Gud og skaber for, at Elsam ikke har taget afstand fra det på forhånd, sådan at vi har kunnet få en bred tilslutning til det. Det er jeg glad for.

Jeg vil også gerne sige tak til fru Svanholt og understrege, at det her jo kun er et hjørne af de initiativer, vi sætter i gang på området vedvarende energi. Til foråret kommer der yderligere en række initiativer i forbindelse med vores drøftelse af revisionen af energiplanen. Det var imidlertid det hjørne, der krævede lovgivning, og det er derfor, vi tager fat på det.

Jeg er overbevist om efter at have hørt hr. Hindrup Andersens indlæg, at vi kan finde en løsning på det, der bekymrer ham. Vores optagethed har alene været ikke at give forsyningselskaberne monopol, men den nærmere afgrænsning er jeg meget villig til at drøfte i udvalget, for jeg så gerne, at vi fik en bred tilslutning omkring den vedvarende energi.

Der er for mig ingen tvivl om, at der ligger meget store perspektiver her, og helt i modsætning til, hvad nogle ordførere undertiden giver udtryk for, og hvad de klassiske aktører i energisektoren undertiden giver udtryk for, så er vedvarende energi vejen frem. Det er det både teknisk og miljømæssigt, og vi står over for nogle meget store teknologispring i fremtiden, som er spændende, og jeg er overbevist om, at det, som flere ordførere var inde på, nemlig de videre perspektiver omkring brændselsceller osv. i forbindelse med solenergi, har det helt store energipolitiske perspektiv for sig.

Men jeg siger tak til alle de ordførere, der udtalte sig positivt om det. Jeg siger også tak til hr. Kim Behnke, som bekræftede, at det ikke er et helt indholdsløst forslag, der her er fremsat, idet hr. Kim Behnke gjorde mig den tjeneste at udtale sig negativt om forslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Det Energipolitiske Udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr.

B 9:

Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod antipersonelminer.

Af Villy Søvnald (SF) m.fl.

(Fremsat 10/10 95).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Forsvarsministeren (Hans Hækkerup):

Regeringen ser med stor bekymring på det enorme humanitære problem, som minefaren udgør mange steder i den tredje verden. Jeg tror ikke, at nogen kan forblive upåvirkede af de mange beretninger og dokumentationer om dræbte og lemlæstede ofre for miner. Jeg mener ikke, at man kan forsvare den hæmningsløse og terroragtige brug af miner, som vi har været og desværre stadig hver dag er vidner til.

Internationalt taler man om, at der er udlagt 110 millioner miner i mere end 60 lande i den tredje verden, og antallet er stigende. Der er heldigvis nu også en stigende international erkendelse af, at man bør søge at løse problemet. Den netop afholdte gennemgangskonference i Wien af 1980-konventionen om særligt inhumane konventionelle våben er et tydeligt udtryk herfor. Jeg nævner denne konvention og processen omkring den, fordi den meget tydeligt viser, hvor kompliceret hele spørgsmålet om reguleringen af brugen af miner er.

I forbindelse med forberedelsen til gennemgangskonferencen tilkendegav regeringen, at den støtter et internationalt totalforbud mod

personelminer som målet for de internationale bestræbelser. Jeg kan bekræfte, at det uforandret er den danske regerings holdning, men vi må desværre forholde os til, at det i internationalt regi har vist sig, at tiden ikke er moden til at vedtage et internationalt totalforbud mod personelminer. Kun 51 ud af 185 lande har underskrevet 1980-konventionen, 134 lande har ikke, og selv i den nordiske kreds er der stærkt divergerende opfattelser af det ønskelige i at indføre et totalforbud.

Regeringen finder derfor, at den eneste realistiske vej frem mod et internationalt totalforbud går gennem en aktiv og dialogsgørende deltagelse i det internationale samarbejde om en opstramning af bestemmelserne i 1980-konventionen.

Regeringen har derfor arbejdet for, at der, indtil målet om et internationalt konventionsfastsat totalforbud mod personelminer kan virkeliggøres, udformes så restriktive bestemmelser som muligt for brugen af personelminer på områder, hvor dette vil kunne sikre civilbefolkningen bedre beskyttelse end det regelsæt, der gælder i dag. Heri ligger naturligvis også, at der på internationalt plan skal arbejdes for, at så mange lande som muligt – ikke mindst de lande, der misbruger personelminer – i det hele taget tilslutter sig konventionen, for det er jo i de 134 ikkekonventionslande, at de virkelige problemer findes.

Det er således afgørende, at der udarbejdes nye internationale bestemmelser, som får en sådan karakter, at de ikke på forhånd vil afholde en stor kreds af lande fra at tilslutte sig og overholde bestemmelserne. Ellers betyder det, at nogle af de 51 lande, der i dag er med, stiger af. Nye internationale bestemmelser, som kun vinder tilslutning blandt visse af de vestlige lande, vil i sagens natur ikke bidrage til at løse det humanitære problem.

Denne forhandlingslinje blev besluttet forud for gennemgangskonferencen i Wien i september-oktober i år. Under selve konferencen blev det endnu en gang klart, at tiden ikke er inde til vedtagelsen af et totalforbud mod personelminer. Flere toneangivende lande i den tredje verden, lande som Kina, Indien, Pakistan, Cuba og Iran, afviste kategorisk indførelsen af et totalforbud. Således udtalte kun ganske få af de 84 lande, der var tilmeldt konferencen, støtte til et totalforbud imod personelminer. Danmark var et af de lande, der udtalte støtte til et totalforbud.

Som bekendt lykkedes det ikke på konferencen at nå til enighed om en ny mineprotokol til 1980-konventionen, idet forhandlingerne om indførelse af nye restriktioner i brugen af personelminer viste sig overmåde komplekse. En række toneangivende militærmagter udtrykte massiv modstand over for indførelsen af selv begrænsede nye restriktioner. Konferencen blev derfor suspenderet med henblik på genoptagelse den 15.–19. januar næste år og 22. april–3. maj, begge gange i Genève.

Minerydning står helt centralt for os. Spørgsmålet blev på initiativ fra Den Europæiske Union sat på dagsordenen for FN's generalforsamling. Dette er mundet ud i vedtagelsen af generalforsamlingsresolution nr. 215 i december 1994, der udgjorde grundlaget for generalsekretærens indkaldelse af det internationale møde i Genève i juli måned i år om bistand til minerydning.

FN har allerede etableret og finansieret flere omfattende minerydningsprogrammer i en række lande, som er alvorligt berørt af landminer. De mest omfattende minerydningsprogrammer er i Afghanistan, Cambodja og Angola. Derudover forbereder FN i løbet af de næste 12 måneder at yde bistand til minerydningsprogrammer i bl.a. Rwanda, Georgien, Tchad og det tidligere Jugoslavien.

I 1994 blev der gennem FN's minerydningsprogrammer ryddet i alt ca. 100.000 miner. Generalsekretæren har udpeget FN's nødhjælpskontor, DHA, til at forestå overvågningen og koordineringen af FN's humanitære minerydningsindsatser. Der er til det formål oprettet en særlig minerydnings- og policy-enhed under Departement of Humanitarian Affairs.

Den 30. november 1994 blev FN's frivillige trustfond vedrørende bistand til minerydning etableret. Formålet med fonden er at sikre særlige ressourcer til minerydningsprogrammer, herunder træning, undersøgelser og konkrete minerydningsaktiviteter, i situationer, hvor andre finansieringsmuligheder ikke umiddelbart foreligger.

Herudover forudses fondens midler anvendt til forbedring af FN's centrale database vedrørende deminering og i visse tilfælde endvidere til finansiering af projekter for befolkningsgrupper, der er særlig berørt af virkningerne af landminer. Endelig forudses fondens midler anvendt til driften af Departement of Humanitarian Affairs' minerydnings- og policy-enhed i det omfang, finansiering ikke er mulig over det ordinære budget eller fra andre kilder.

Fra dansk side er der i 1995 ydet et bidrag til den frivillige minerydningsfond på 5 mio. kr. Ud over dette bidrag har Danmark siden 1992 brugt omkring 15 mio. kr. til støtte for minerydningsprojekter i Afghanistan og Cambodja, hvortil kommer en bevilling på knap 1 mio. US-dollars til et minerydningsprojekt i det nordlige Irak via Den Danske Komité for Kurdernes Menneskerettigheder. Projektet gennemføres i samarbejde med Norsk Kolkehjælp. Herudover vil der blive ydet yderligere 5 mio. kr. til minerydning i Afghanistan i 1995.

Desuden har Danmark gennem EU dels bidraget til konkrete minerydningsindsatser, dels arbejdet for en styrkelse af den internationale indsats på området. Endelig er der ydet bistand til ofrene for landminer gennem såvel danske NGO'er som internationale nødhjælpsorganisationer i form af lægehjælp og genoptræning.

For at kunne spille en mere aktiv rolle på minerydningsområdet har Forsvarsministeriet givet tilsagn om i kortere perioder at kunne bistå FN med et antal instruktører, som lokalt vil kunne uddanne minerydningsmandskab. FN har i øvrigt etableret og finansierer flere omfattende minerydningsprogrammer i en række lande, som er alvorligt berørt af landminer. Vi er også positive over for at støtte udviklingen af nyt minesporingsmateriel.

Som det fremgår af det, jeg har sagt, er der fra dansk side sat meget aktivt ind for at gøre noget ved problemet vedrørende personelminer. Jeg vil også gerne gøre et par bemærkninger om den sidste del af SF's forslag, nemlig de forsvarsmæssige aspekter af et eventuelt nationalt totalforbud imod personelminer.

Som jeg tidligere har nævnt, udgør de mange personelminer, der er udlagt og stadig udlægges i den tredje verden, primært en fare for civilbefolkningen. Vi har heldigvis ikke det problem i Danmark. Der er ikke udlagt personelminer i Danmark, og der vil ikke blive udlagt personelminer i fredstid, og skulle det en dag blive nødvendigt, vil minerne kun blive udlagt som led i forsvaret af Danmark eller i NATO-regi.

Alle eventuelle minefelter vil blive afmærket efter nøje fastsatte bestemmelser herom for at undgå, at civilbefolkningen, egne soldater eller for den sags skyld en fjendes soldater uforvarende skulle gå ind i et minefelt, og minerne vil kunne fjernes bagefter uden at udgøre en risiko for kommende generationer af danskere.

Rent teknisk udgør miner, herunder personelminer, et effektivt og relativt billigt element i forsvarrets samlede forsvarsevne. Et ensidigt dansk totalforbud mod anvendelse af personelminer vil således nedsætte vores forsvarsevne og øge personellets sårbarhed. Endvidere vil et ensidigt dansk totalforbud få indflydelse på hærens våbenmæssige sammensætning, idet der vurderes at blive behov for en kombination af flere enheder, nyanskaffelser og materiel og ammunition m.v. for bare delvis at kompensere for den nedsatte forsvarsevne og øgede sårbarhed.

Et ensidigt dansk totalforbud må også påregnes at få konsekvenser for samarbejdet i NATO. Det gælder både i relation til Den Danske Internationale Brigades samarbejde med første britiske division i rammen af NATO's reaktionskorps og i relation til Jyske Divisions samarbejde med tyske enheder i rammen af LANDJUT samt i relation til samarbejde i øvrigt med NATO-enheder, herunder eventuelle forstærkningsenheder til Danmark. Danske enheder vil således i givet fald ikke kunne deltage i lægning og kun vanskeligt i rydning af minefelter med personelminer. Sådanne opgaver vil derfor i fremtiden alene skulle løses af de allierede enheder. Overtagelse af opgaver enhederne imellem vil vanskeliggøres, når danske enheder ikke længere vil have de uddannelsesmæssige og materielmæssige forudsætninger på mineområdet. Danske styrker vil ikke være fuldt ombyttelige med allierede enheder. På visse områder vil danske enheder risikere at blive en begrænsende faktor frem for ligeværdige dispositionsenheder. Et ensidigt dansk totalforbud vil bevirke tab af ekspertise på mineområdet i forhold til andre nationer, hvilket også må vurderes at få betydning for løsning af andre internationale opgaver, f.eks. FN-opgaver og i forbindelse med demining.

Endelig: Et ensidigt nationalt forbud mod personelminer vil ikke redde et eneste barn i denne verden. Lad os derfor i stedet koncentrere os om det egentlige problem, nemlig personelminerne i den tredje verden. Vi skal fortsat arbejde på internationalt plan for at opnå strammere og mere restriktive bestemmelser i 1980-konventionen. Den skal udvides til også at omfatte interne konflikter, men det er samtidig afgørende, at der opnås en væsentlig større tilslutning til konventionen, end tilfældet er i dag.

Det sidste og meget vigtige: Næsten alle de lande, der misbruger personelminer, har som

sagt ikke engang tiltrådt 1980-konventionen. Danmark skal derfor videreføre sit aktive internationale engagement med henblik på at få strammet 1980-konventionen op og arbejde hen imod et internationalt totalforbud mod personelminer.

Lad der ikke herske tvivl om, at Danmark vil efterleve de stramninger i konventionen, der forhåbentlig snart bliver resultatet af det internationale revisionsarbejde. Der skal heller ikke herske tvivl om, at Danmark vil efterleve et totalforbud mod personelminer den dag, det lykkes at få dette vedtaget på internationalt plan.

Poul Qvist Jørgensen (S):

Der skal ikke være nogen tvivl. Det kan illustreres med et citat fra Socialdemokratiets årsmødeudtalelse fra september i år:

»Personelminer udgør en pervers trussel ikke mindst mod civilbefolkningen i den tredje verden. Danmark skal arbejde aktivt for et internationalt totalforbud mod personelminer. Indtil dette kan besluttes, skal samtlige muligheder forsøges for at få vedtaget opstramninger i minekonventionen og for at få flere lande til at tilslutte sig konventionen.«

På internationalt plan arbejder Danmark i den retning. Da forslaget til en resolution om afskaffelse af personelminer kom op og blev vedtaget af FN's generalforsamling i 1994, var Danmark ikke alene det land, der stemte for, men var også medforslagsstiller. Ligeledes arbejder vi for, at en lignende bestemmelse skulle blive tiltrådt af FN's konference i Wien i september, og det var derfor med en stor beklagelse, at Socialdemokratiet erfarede, at konferencen ikke kunne nå til enighed og derfor udskød den egentlige beslutningsfase til nye møder efter nytår.

Det, det handler om, er, at vi skal have alle til at tilslutte sig FN's 1980-konvention, den såkaldte minekonvention, men det er jo, som vi allerede har hørt, desværre ikke tilfældet, tværtimod.

Endelig skal det nævnes, at NATO-parlamentarikerne på deres efterårssession i Torino på baggrund af et godt dansk arbejde besluttede at foreslå en betydelig intensivering også af økonomisk karakter i forhold til minebekæmpelsen.

Danmark har selvfølgelig ikke problemer med at kræve forbud mod de billige personelminer, som forrykte fabrikanter forklæder som legetøj eller tilsvarende. Det er ikke her, proble-

met ligger. I forsvaret af Danmark indgår personelminer på linje med andre forsvarsmidler, men brugen af personelminer på dansk territorium skal, hvis situationen overhovedet skulle opstå, redde danske soldaters og civiles liv og blokere for en fjendtlig indtrængen, indtil NATO-forstærkninger kan nå frem.

Må jeg også minde om, at vi slet ikke producerer personelminer eller komponenter hertil i Danmark. Det er også væsentligt at præcisere sammenhængen i brugen af personelminer rettet mod soldater og brugen af panserminer rettet mod køretøjer.

Man anvender personelminer til at sikre panserminiefelter, idet de forhindrer fjenden i at komme ind og rydde felterne, og denne afskrækkende og forsinkende effekt må vi af strategiske og økonomiske grunde fastholde, i hvert fald foreløbig.

Der er også en væsentlig forskel i forhold til brugen af landminer i Bosnien, Cambodja osv., hvor personelminerne er blevet og bliver spredt på må og få. Brugen af danske landminer vil i givet fald blive begrænset til afmærkede områder, som vi allerede har hørt, og det sker i henhold til de gældende internationale regler. Enhver vil vide med sikkerhed, at der er udlagt miner, og hvor. Det er ikke tilfældet i de ulande, hvis landbrug er blevet ødelagt af de mange umarkerede miner, der kræver uskyldiges liv hver dag.

For det første ville vi gøre verden en større tjeneste ved i første række at intensivere minestrygningen i den tredje verden. For det andet kan vi arbejde på at erstatte de eksisterende minetyper med selvdestruerende miner. For det tredje skal vi i endnu større omfang støtte det praktiske arbejde med minerydning, og for det fjerde må Danmark i international sammenhæng arbejde for at udrydde de virkelige trusler, nemlig de småminer, der spreder død og ødelæggelse i borgerkrigsramte lande.

FN's minekonvention står over for en revision, og den fornyede debat om brugen af visse typer miner vil helt selvfølgelig føre til, at emnet kommer op igen og igen og igen. Det er på den baggrund, at disse synspunkter må fremføres med den fornødne vægt.

Kun én ting ligger helt fast: Der må afsættes mange flere ressourcer til at fjerne de modbydelige miner i den tredje verden. Alt for mange børn går allerede på krykker som følge af mødet med en uafmærket personelmine. Men bare det at vedtage et internationalt forbud er urealistisk,

så længe der er så store problemer med blot at afholde en konference om 1980-konventionen.

Socialdemokratiet ønsker, at vi skal afvente det endelige udfald af den nye konference, og selv om Socialdemokratiet udmærket kan følge den tankegang, SF lægger for dagen, må vi afvise forslaget som helhed. Men som anført her er der store dele af indholdet, vi aktivt kan støtte og vil arbejde for.

Knud Enggaard (V):

Da Venstres ordfører i denne sag, hr. Svend Aage Jensby, er sneet inde i Aalborg, skal jeg på hans vegne gengive Venstres synspunkter:

Det beslutningsforslag fra SF, der her er til behandling, går ud på at pålægge regeringen allerede fra den 1. januar 1996 at gennemføre et forbud mod antipersonelminer samt i øvrigt tage en række initiativer vedrørende disse miner. I bemærkningerne til forslaget redegøres der grundigt for de talrige tusinders død og lidelser, som hvert år er en følge af eksistensen af antipersonelminer. Det er civile voksne og børn, ikke mindst i den tredje verdens lande, der bliver ofre for denne type våben. Vi ved det bl.a. fra beretninger fra Røde Kors og andre humanitære organisationer.

Derfor har også Venstre naturligtvis forståelse for, at SF ønsker at sætte fokus på denne alvorlige problemstilling, og jeg er også enig i, at vi fra dansk side skal gøre alt for at bringe brugen af disse våben ned på et minimum og allerhelst til totalt ophør.

Men når det er sagt, må jeg sige, at jeg ikke mener, at den vej, SF vil gå, er den rigtige. På dette som på en række andre områder – det være sig forsvars- og sikkerhedspolitiske spørgsmål, spredning af våben generelt og bekæmpelse af terrorvirksomhed, hvor antipersonelminer jo også bliver anvendt – gælder det, at Danmark efter Venstres mening bedst og mest frugtbart kan gøre sine synspunkter gældende i internationale fora. Det nytter ikke, at vi går enegang. Det vil tværtimod kunne skabe problemer for os selv, og dem har forsvarsministeren allerede udførligt været inde på.

Jeg er derfor ganske enig med ministeren i, at imødekommelse af beslutningsforslagets punkt 2 og 3 ville føre til en for Venstre helt uacceptabel svækkelse af det danske forsvar og af vores mulighed for at optræde som en troværdig NATO-partner. Det ville også indebære en uacceptabel svækkelse af sikkerheden for det danske forsvars personel i en krisesituation.

Med hensyn til punkterne 4 og 6 i forslaget er jeg ligeledes enig i det, ministeren har sagt. Jeg synes, vi i disse henseender yder en prisværdig indsats, og den støtter Venstre selvsagt. Jeg mener, at regeringen gør sit bedste og gør det på den rigtige måde for på sigt at opnå det, SF ønsker, gennem internationale bestræbelser.

Agnete Laustsen (KF):

Da mit partis ordfører, hr. Niels Ahlmann-Olsen, på grund af snestormen ikke kan være til stede i dag, skal jeg på hans vegne sige følgende:

Antipersonelminer er et af de mest urimelige våben, der findes. Det er ofte uskyldige børn og gamle, der dræbes eller lemlæstes for resten af livet af disse landminer. Mange af de miner, vi ser på markedet, er ydermere efterligninger af legetøj, hvilket sker helt bevidst fra fabrikanternes side, fordi de skal bruges til kynisk at dræbe ikke mindst børn. Ikke siden nazisternes hærgen har vi set noget så grotesk og forfærdeligt.

Lad os se på nogle kendsgerninger. Der ligger 100 millioner antipersonelminer spredt rundt omkring i den tredje verden netop nu, og der dræbes hver eneste måned 800 mennesker af disse landminer. Det svarer til mere end to fyldte jumbofly, og det er altså hver eneste måned, så mange uskyldige mennesker dræbes.

FN's generalsekretær har anslået, at det vil koste 33 mia. US-dollars at fjerne disse miner, men for øjeblikket bruger FN kun 30 mio. US-dollars, hvilket er fuldstændig uantageligt. Det er derfor med glæde, vi ser tilbage på NATO-parlamentarikernes seneste møde i oktober i år, hvor den danske delegation i enighed stillede og fik vedtaget et ændringsforslag om, at verdenssamfundet fremover skal afsætte 1 mia. US-dollars til fjernelse af landminer. SF var vistnok ikke repræsenteret ved den lejlighed, og man kunne næsten fristes til at tro, at det skyldes, at SF ikke har forstået prioriteringen af dette store, vigtige spørgsmål. SF tror tilsyneladende helt fejlagtigt, at det er de få danske antipersonelminer, som befinder sig på lagre rundt om i danske provinsbyer, der er den helt store trussel for de mange ofre i den tredje verden.

Ret skal dog være ret: SF har forstået, at der er problemer i den tredje verden. Men alligevel er SF's beslutningsforslag skruet sammen som et koldkrigsforslag, der er vendt imod det danske forsvar, og som et markeringsforslag, der sikkert skal bruges til at markedsføre SF i den skarpe konkurrence med Enhedslisten.

Der skal ikke være tvivl om, at Det Konservative Folkeparti gerne ser et globalt, samlet forbud mod produktion og eksport af antipersonelminer; men det ville jo være en tom demonstration, hvis Danmark for at glæde nogle få SF-ølejrdeledere skulle vedtage et særligt forbud, som ikke ville gavne de mange ofre det mindste og kun ville svække det danske forsvar.

Regeringen skal sætte ind med udgangspunkt i de globale konventioner, og Det Konservative Folkeparti vil gerne støtte den linje, regeringen har lagt, og som medfører, at vi aktivt arbejder for et globalt forbud, samtidig med at vi står i forreste række, når det drejer sig om at bekæmpe de dræbende landminer ude i den tredje verden. Og her vil vi godt anmode regeringen om helt at revurdere sit ambitionsniveau, for så vidt angår støttemidler til bekæmpelse af antipersonellandminer. Vi taler ikke om, at Danmark kan nøjes med at støtte med 5 eller 10 mio. kr. Nu skal Danmark følge NATO-parlamentarikernes vedtagelse og virkelig omlægge støtteprofilen, eventuelt i tæt samarbejde med de øvrige nordiske lande.

Det er også vigtigt, at Danmark udnytter sin tekniske ekspertise på området ved at gå sammen med andre lande i EU og Nordamerika og udvikle fælles udviklings- og forskningsprogrammer, så den globale minerydning kan blive helt anderledes effektiv. Det er her, der skal sættes ind, og så kan strategien for at få et globalt forbud fortsætte på andre planer.

Det Konservative Folkeparti skal således afvise beslutningsforslaget.

Jørgen Estrup (RV):

Hvis man én gang har oplevet virkningerne af antipersonelminer i den tredje verden, tror jeg ikke, man taler på samme måde om det bagefter.

Personlig har jeg oplevet det i flere omgange, især i Cambodja, hvor man både ser virkningen på befolkningen, på børn og unge i dagligdagen, ser de problemer, de har, og de forsøg, der gøres fra forskellig side – herunder dansk side – på at hjælpe dem. Men først og fremmest ser man, hvordan et land ikke kan vende tilbage til fredsforhold. Uanset at freden er underskrevet og fastslået politisk, er befolkningen alligevel præget af krigen hver eneste time af dagen, fordi der er den umiddelbare trussel med personelminer, som ikke er ryddet bort.

Jeg synes, det gør disse våben til noget ganske specielt på linje med en lang række andre øde-

læggelsesvåben, som vi fordømmer på det kraftigste, og derfor vil jeg i hvert fald gerne starte med at sige til SF, at vi har stor sympati for indsatsen for stadig at fokusere på de problemer, der er knyttet til antipersonelminer først og fremmest. Det kan sikkert ikke siges tit nok, og der kan ikke gøres nok for at fastholde modstanden mod en sådan type våben.

Når vi går til selve beslutningsforslaget, er der en del af det, som sådan set ikke volder store problemer. Man kan måske oven i købet lidt drillende sige til SF, at tiden er løbet lidt fra det. Bemærkningerne virker en smule gammeldags, i og med at den danske politik i internationale organisationer på en række af disse områder faktisk svarer til, hvad SF beder om nu. Det synes jeg er godt, og det viser jo også, at der nu er en klar dansk linje, som vi fra radikal side er yderst tilfredse med.

Man kan nok sige, at vi stadig kunne øge bidragene på dette område, både til indsatsen i minerydningen og til hjælpen til ofrene og i det hele taget til afhjælpning af problemet. Derfor er der en stor del af beslutningsforslaget, jeg i og for sig ikke ser nogen problemer i. Det er selvfølgelig specielt punkterne 4, 5 og 6, og der er vel heller ikke noget problem i beslutningsforslagets punkt 7.

Men jeg vil godt sige, at jeg ikke er enig i SF's ligestilling af antipersonelminer med andre typer miner. Når vi kommer til spørgsmålet om panserminer og søminer og den slags ting, må vi sige, at de nærmere er våben i al almindelighed, og eftersom vi går ind for nedrustning, er vi også imod den type våben. Men der er en klar forskel på grund af den helt inhumane måde, civilbefolkningen rammes på med antipersonelminer.

Problemet i SF's forslag er nok forholdet til Danmarks forsvar i dag. Vi deler SF's ønske om, at det danske forsvar omstiller sig og indretter sig på, at vi internationalt nu går klart ind for et forbud. Det bør det danske forsvar også gøre, og derfor har vi også bragt det spørgsmål op under forsvarsforhandlingerne. Det må være naturligt, at man nu overvejer, hvordan det kan lade sig gøre.

Men den slags ting tager tid, og jeg synes, vi må se i øjnene – det gør vi i hvert fald i Det Radikale Venstre – at historien også binder i et vist omfang. Vi kan ikke fra den ene dag til den anden ændre det danske forsvars indretning – vi kan i hvert fald ikke sige det med troværdighed – men vi ønsker fra radikal side at nå frem

til, at dette forbud bliver realiseret i det danske forsvar. Men vi ønsker også at give den nødvendige omstillingstid, og det skyldes jo i sagens natur, at vi har været med i en række forsvarsforlig, som vi selvfølgelig står ved. Det kræver noget tid, men der er ingen tvivl om, at intentionen om et totalforbud – såvel internationalt som gældende for Danmarks forsvar – støtter vi fra radikal side.

Tom Behnke (FP):

Der er fremført mange gode og saglige argumenter imod SF's forslag, og de argumenter kan jeg fuldt ud tilslutte mig. Jeg vil endda gå så vidt som til at sige, at jeg gerne vil gøre hr. Knud Enggaards ord til mine ord, og netop hr. Knud Enggaard støttede jo i sin tale det, som forsvarsministeren har sagt. Derfor er jeg også ganske enig med forsvarsministeren.

Der er ingen tvivl om, at antipersonelminer er et ganske forfærdeligt våben, og hensigten med at anvende antipersonelminer er nok den værste tænkelige form for krigsførelse. De rammer civilbefolkningen og i særdeleshed børnene, som ikke altid er lige opmærksomme på ikke at støde på disse antipersonelminer.

Et lokalt forbud i Danmark tror jeg ikke meget på, især ikke, fordi Danmark i forvejen jo overhovedet ikke producerer disse miner. Jeg tror også, at et lokalt forbud i Danmark reelt vil være fuldstændig uden betydning, for det egentlige problem ligger nemlig specielt i den tredje verden. En global indsats vil være langt bedre og langt vigtigere, og jeg er glad for, at ministeren understregede, at det er på det niveau, man vil yde en indsats for at bekæmpe antipersonelminerne.

Men når dét er sagt, vil jeg også sige, at man ikke skal gøre sig den illusion, at et forbud – end ikke et verdensomspændende forbud – vil forhindre antipersonelminer.

Slet ikke! Også selv om det på et tidspunkt skulle lykkes at få et forbud, der gælder i hele verden, ville vi se, at en række lande alligevel ville bruge dem i givne situationer, så den illusion må vi ikke gøre os. Men selvfølgelig skal kampen mod antipersonelminerne udkæmpes, og jeg er glad for, at ministeren vil gøre det.

Jeg er også enig i, at vi skal gøre en styrket indsats for at få bortryddet og fjernet de miner, som allerede ligger derude. Men jeg er ikke helt enig i, at det skal gøres på den måde, SF har anført i sit forslag, nemlig at Danmark skal give øgede bevillinger til FN. Jeg tror, man sagtens

kunne finde pengene inden for FN's i forvejen meget store budgetter ved at omprioritere pengene lidt, og det ville være en fornuftig måde at gøre det på.

Men som sagt kan heller ikke Fremskridtspartiet støtte beslutningsforslaget.

Søren Søndergaard (EL):

Vi kan fra Enhedslistens side støtte forslaget fra Socialistisk Folkeparti. Vi synes, det er et godt forslag, som sætter fokus på nogle rigtige ting, som har været debatteret længe i Danmark, og hvor den generelle holdning også har været, at der skulle ske noget på dette område. Men desværre er det jo her ligesom på andre områder – det kunne f.eks. være en undersøgelse af, om dansk atomvåbenfrihed er blevet overholdt – at når det kommer til den konkrete aktion, den konkrete handling, er viljen måske ikke helt så stor, som når det drejer sig om at tale.

I Enhedslisten er vi fuldstændig enige i, at løsningen skal være international. Vi er fuldstændig enige i, at et isoleret dansk stop for antipersonelminer ikke vil have den store betydning i sig selv. Men hvorfor mener vi så alligevel, at det er vigtigt, Danmark går enegang – eller måske sagt lidt mere præcist: at Danmark tilslutter sig de få lande, som trods alt har indført et sådant stop for antipersonelminer? Jo, det mener vi simpelt hen af den grund, at vi tror, det er meget svært for danske repræsentanter i internationale forsamlinger, hvor man diskuterer med udviklingslande, at forklare dem, at de skal stoppe produktion, salg og brug af disse antipersonelminer, hvis deres modspørgsmål til os kan være: Jamen hvad har I selv gjort?

Vi kan selvfølgelig svare, at vi har en masse på lager, og at de selvfølgelig indgår i vores forsvarsplanlægning. Men så tror jeg, det bliver svært at blive taget helt alvorligt. Jeg tror, det vil være meget let for disse landes ledere at opbygge en argumentation over for sig selv og i næste omgang over for deres befolkninger om, at der er tale om et særlig avanceret angreb på de fattige lande og deres våben, hvorimod de rige lande inklusive Danmark bare vil snakke, men i virkeligheden ikke er et hår bedre selv.

Af hensyn til at få en international løsning og af hensyn til at komme et skridt videre er det derfor vigtigt, at Danmark går enegang. Det medfører også, at det bliver nødvendigt at udarbejde nogle nye forsvarsplaner uden anvendelse af antipersonelminer – altså det andet punkt i forslaget fra Socialistisk Folkeparti

– for spørgsmålet er jo, hvordan disse antipersonelminer indgår i de danske forsvarsplaner.

Nu er jeg ikke nogen stor militærekspert, men så vidt jeg har forstået, handler det om, at man for at undgå at skulle anvende for mange kanoner og for meget mandskab til f.eks. at bevogte grænsen til Tyskland i stedet vil udlægge nogle minefelter med panserminer, så panservognene fra en fremmed magt ikke kan køre igennem. Og for at forhindre, at disse panserminiområder kan ryddes for hurtigt, vil man sprede nogle personelminer mellem panserminerne, så det bliver vanskeligt at rydde minefelterne, og så man kan forsvare et givet område med langt mindre personel. Det er sådan, jeg har forstået det, og jeg tager selvfølgelig gerne en lektion, hvis jeg har misforstået noget.

Men det eneste spørgsmål, der ligesom rejser sig i mit hovede, er: Hvad er det for nogle panserenheder, man forestiller sig vil vælte over den dansk-tyske grænse og op gennem Jylland for at erobre Danmark? Der har været en stor diskussion om fjendebilleder, om trusselbilleder, og de arabiske lande, islam osv. har været diskuteret meget. Men jeg må indrømme, at jeg ikke helt kan få øje på den horde af islamiske panservogne, der vælter op gennem Europa og angriber Danmark. Og den dag, det trusselbillede måtte blive aktuelt, må jeg indrømme, at jeg tror, at hvis vi ikke er kommet længere, vil det nok være muligt at købe de miner i den situation, hvis der er behov for det.

Kort sagt: Da der ikke er noget trusselbillede, som nødvendiggør de miner, og da det er vigtigt at finde en international løsning, er det også vigtigt, at Danmark går foran, og derfor kan vi fuldstændig tilslutte os beslutningsforslaget fra SF.

Irene Sønderby (CD):

Der er ingen tvivl om SF's gode hensigter med dette beslutningsforslag, og det ville jo være dejligt, hvis vi kunne forbyde antipersonelminer i Danmark. Men et ensidigt dansk forbud mod disse miner duer desværre ikke til noget. Minerne er en del af det danske forsvar, og det nytter ikke noget, hvis Danmark bliver det eneste land, der har dette forbud.

At antipersonelminer er djævelens værk, er der ingen tvivl om, men det nytter ikke noget med alle de gode hensigter. Vi er nu engang nødt til at fortsætte, som regeringen allerede gør, med at kæmpe for det bedst opnåelige internationale resultat.

Landminer dræber eller lemlæster hvert eneste år 10 millioner mennesker i hele verden, og det ser vi meget alvorligt på. Et skridt på vejen kunne være at bruge selvdestruerende miner i stedet for, men det alene løser jo langtfra problemet. Der er lang vej endnu, det erkender vi, men SF's beslutningsforslag kan vi desværre ikke støtte.

I øvrigt har Røde Kors blandet sig utidigt i denne debat. Røde Kors må og skal holde sig ude af enhver form for partipolitik, da det ellers mister sin neutralitet og troværdighed, og det er desværre ved at ske i denne sag.

Poul Nødgaard (DF):

Jeg skal gøre det ganske kort.

Jeg vil godt sige til SF, at der er ikke nogen, der har brugt ordet sympati, men egentlig kan man have en vis sympati for forslaget, fordi det rører ved nogle ting, som jeg synes er utrolig centrale. Det er der også andre ordførere der til en vis grad har givet udtryk for, for det er et af verdens – specielt den tredje verdens – helt store problemer, der tages op i dette forslag.

Hvis vi nu for en gangs skyld skulle være en lille smule egoistiske, kunne vi måske glæde os over, når vi behandler forslaget, at det i hvert fald ikke er et problem, der er aktuelt i Danmark. Men som forslaget ganske korrekt beskriver, er der virkelig store problemer i den tredje verden.

Jeg synes også, jeg må rose SF for bemærkningerne til forslaget, hvor der står, at 200.000 miner er inddraget, mens 2 millioner er kommet til. Det taler sit klare sprog om, at det virkelig er et problem, som vi i den frie verden bør gøre noget alvorligt ved, både gennem vores udenrigsminister, udviklingsminister og forsvarsminister, og hvad de nu hedder alle sammen, der kommer ud på de internationale scener, og jeg håber meget, at det problem kan løses. P.t. ser det desværre ikke ud til det, men hvis vi ikke til stadighed tager fat på problemerne i stedet for bare at feje dem ind under gulvtæppet, synes jeg ikke, vi kan se os selv i spejlet, og derfor synes jeg, det er flot, at vi får dette forslag frem til behandling i dag.

Vi kan ikke støtte forslaget, og det skyldes selvfølgelig – og det tror jeg også SF vil erkende, hvis de går ind i deres lønkammer – at Danmark er en del af et internationalt samfund. Vi har nogle internationale forpligtelser i f.eks. NATO, EU osv., og her kan vi ikke lave et separat forslag for Danmark alene på dette område, men er nødt til at arbejde sammen i et større perspektiv.

Jeg må altså desværre meddele, at vi ikke kan støtte det foreliggende forslag fra Dansk Folkepartis side. Men vi er bestemt tilfredse med, at det er blevet fremsat, så vi får rørt ved problemerne og de ærede ministre bliver klar over, at når de bevæger sig ude i den store verden, er der noget her, de virkelig skal kæmpe for at få afskaffet.

Frank Bøgh (SF):

FN's generalsekretær, Boutros Boutros-Ghali, udtalte i september 1994:

»Landminerne må være en af de mest udbredte dødelige, langvarige forureningsformer, vi endnu har mødt, og vi er i gang med at tage kampen for at beskytte uskyldige civile mod minernes virkninger. Selv med en kraftig forøgelse af indsatsen verden over og forventede teknologiske fremskridt vil det være umuligt at løse problemet. Det eneste, der er at gøre, er at standse spredningen af minerne. Den bedste og mest effektive måde at opnå dette på er at indføre totalforbud mod produktion, brug og overførelse af alle landminer, og jeg opfordrer medlemsstaterne til hurtigt at overveje indførelse af et sådant forbud.«

Så vidt FN's generalsekretær for godt et år siden.

Vi forsøger i dag en opfølgning af generalsekretærens anbefalinger i et af de lande, der plejer at tillægge FN's anbefalinger stor vægt, et land, der i andre internationale sammenhænge er kendt i SF for at være et foregangsland. Generalsekretærens anbefalinger er her i Danmark bl.a. fulgt op af Dansk Røde Kors, der i et brev til alle folketingsmedlemmer, dateret den 30. oktober 1995 og underskrevet af det tidligere socialdemokratiske folketingsmedlem Christian Kelm-Hansen, skriver:

»De menneskelige lidelser har nået et sådant omfang, at kun et internationalt forbud mod disse våben vil kunne dæmme op for den humanitære katastrofe, som anvendelsen af antipersonelminer har skabt i en lang række lande. Går Danmark foran med et nationalt forbud i dette spørgsmål, vil et krav fra dansk side om et internationalt forbud få langt større styrke.«

Og hvori består denne humanitære katastrofe? Primært er miner i dag ikke et våben, men et terrormiddel. Siden 1975 er over 1 million mennesker blevet dræbt af landminer, og der ligger i dag ca. 110 millioner miner spredt ud over hele Jorden. Knap 2.000 mennesker, hvoraf cirka en

tredjedel er børn, bliver dræbt eller lemlæstet hver måned, og værst går det ud over børnene, der på grund af deres ringe størrelse får voldsomme skader i de vitale organer og ikke »bare« mister et ben. De sociale og menneskelige omkostninger er kolossale.

Dertil kommer, at landminerne i sig selv er en selvstændig forhindring for udviklingen i en række områder af verden. Byerne, vejene, bjergene og landbrugsområderne er plastret til med miner, og det er en forbrydelse mod menneskeheden, vi er vidne til. Det er vor tids største humanitære katastrofe.

Danmark har i en lang række sammenhænge været foregangsland. Det gælder bl.a. vores støtte til og opbakning bag FN, det gælder den danske miljøindsats og ulandsbistand, og det gjaldt f.eks., da Danmark gik foran og fastholdt sanktionerne mod Sydafrika for at fjerne apartheidssystemet – en indsats, vi har høstet stor international ros for, og som vi kan være stolte af i dag.

Men hvad er Danmarks rolle i sagen om antipersonelminer? Desværre kan man ikke sige lige nu, at Danmark har spillet eller spiller en glædelig rolle, tværtimod. Vi er i en situation, hvor Danmark af helt uforståelige grunde har valgt en fodslæbende og forsinkende rolle. Den danske position er fremstillet i danske medier, som om vi støtter et internationalt totalforbud, men at dette budskab bare ikke rigtig er trængt uden for Danmarks grænser.

Under gennemgangskonferencen i Wien i sidste og forrige måned har Danmark ikke – så vidt vi er orienteret – arbejdet for et totalforbud, i hvert fald ikke ifølge menneskeretsorganisationen Human Rights Watch og ifølge de referater, vi har læst og hørt. Det afgørende synes derimod at have været snævre danske forsvarsinteresser.

Af hensyn til tågede danske forsvarsinteresser accepterer man, at Danmark ikke kommer til at spille en fremadrettet rolle i forhold til en af vor tids største humanitære katastrofer. Det er sagen i al dens enkelthed.

Det er en illusion at tro, at man kan klare det hele ved at skelne mellem dumme og smarte miner. Når vi ved, hvor svær våbenkontrol i almindelighed er, så duer det standpunkt ikke til noget som helst. Fremskridt på dette område sker kun ved én ting, og det er forbud, og der er altså nogle lande, der skal gå foran for at sætte den proces i gang. Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt forskellige opfattelser af minernes betydning, forskellige landes forsvar har.

Den svenske forsvarschef udtalte således, at i en højteknologisk tidsalder med moderne krigsførelse er der ikke brug for et så gammeldags og vilkårligt terrorvåben som landminer, og man skulle da tro, at han har forstand på det.

Den engelske general sir Hugh Beate siger det på en lidt anden måde:

»Antipersonelminer kan marginalt forhøje nytteværdien. Min pointe er dog, at effekten af dette ikke decideret er uvæsentlig, men sammenholdt med de menneskelige lidelser er det simpelt hen ikke det værd.«

Jeg skal ikke lægge skjule på, at vi i SF ønsker, at Danmark i dette spørgsmål skal vise mod på linje med de 14 andre lande, der i forpligtende sammenhænge har givet udtryk for at ville arbejde for et forbud med en sådan tydelighed, at det er trængt igennem.

I en rapport fra FN's generalsekretær nævnes en række lande, som har taget skridt imod landminer: Argentina, Australien, Østrig, Belgien, Brasilien, Cambodja, Holland, Sverige og andre. Danmark nævnes ikke. Det står i grelt misforhold til det indtryk, regeringen har forsøgt at efterlade i den danske offentlighed.

Jeg skal slutte med at sige, hvad det er, vi egentlig vil opnå med dette beslutningsforslag. Vi vil selvfølgelig opnå at gennemføre et forbud mod enhver produktion af og handel med færdigproducerede antipersonelminer eller halvfabrikata til fremstilling af sådanne miner og inden udgangen af 1996 at have udarbejdet nye forsvarsplaner uden anvendelse af antipersonelminer og inden udgangen af 1997 at have stoppet enhver brug af antipersonelminer i det danske forsvar og efterfølgende drage omsorg for, at den resterende antipersonelminebeholdning destrueres. Punkterne 4, 5, 6 og 7 er der måske ikke så megen grund til at diskutere, for det er ikke dér, problemerne er.

Jeg vil komme med en appel til ordførerne:

Her i Tinget må man altså være sammen om at føre Danmark ind på en kurs, hvor vi i international sammenhæng kan være os selv bekendt, og det kan man altså kun ved at støtte dette forslag. Det handler om, at vi skal genvinde troværdigheden som et foregangsland, så vi kan være med til at fremme en proces, der afskaffer dette terrormiddel, ligesom vi tager vores del af ansvaret for den humanitære katastrofe, der rent faktisk finder sted.

Og så synes jeg nok, at jeg kan tillade mig at sige som et lille appendiks til det, at for nogle få dage siden oplyste den canadiske udenrigsmini-

nister, at man i Canada vil indføre et totalforbud, destruere lagrene og i øvrigt ændre strategierne for det canadiske forsvar – altså et totalforbud mod miner.

Jeg har jo hæftet mig ved det lidt absurde, at alle er enige om, at miner er noget skidt. Det, man ikke er enig med os i, er, at de skal forbydes. Alle synes, de er et rædselsfuldt våben, men der er ikke rigtig nogen, der har lyst til at gå i spidsen med et forbud. Efter min bedste overbevisning bruger man egentlig en Erasmus Montanus-logik, idet man siger, at det ikke nytter noget, at vi starter med at forbyde miner i Danmark, at det ikke giver nogen effekt. Men det handler da om moral, og det handler om, at man skal starte et sted, og det vil da være et meget godt sted at starte hos os, og det vil simpelt hen være et godt signal at udsende. Jeg forstår ikke argumentationen.

Forsvarsministeren var inde på, at et forbud skal skabes i en aktiv dialog og skal være internationalt, og at det ikke kan nytte noget, når Kina – jeg tror, han nævnte Kina – Indien, Cuba og Iran ikke vil være med, men det kommer dybest set ikke os ved i denne debat. Man kunne jo godt starte i Danmark. Jeg har ikke på noget tidspunkt påstået, at vi her kan nedlægge et forbud mod landminer i Iran, men vi kunne i hvert fald starte med at sørge for, at dette terrorvåben ikke eksisterer i Danmark. Det synes jeg ville være passende.

Man har talt om forsvarsevnen. Jeg tror oven i købet, forsvarsministeren var inde på Den Internationale Brigade som en del af den britiske 1. panserdivision, og det er da rigtigt, og jeg kender selvfølgelig ikke strategierne for dette udmærkede korps, DIB, som vi selvfølgelig støtter, men jeg har svært ved at forestille mig, at en del af strategien går ud på, at man under operationer i udlandet skal udlægge miner. Det rækker min fantasi simpelt hen ikke til.

Alle er som sagt enige om dette her, men jeg kan jo godt mærke, hvad vej vinden blæser: Der var vel dybest set ikke ret mange andre end Enhedslisten, der støttede os fuldt ud. Jeg kan så bare sige: Vi vil ikke holde op; vi vil fortsætte med at arbejde for det. Vi vil simpelt hen ikke standse denne debat, og vi vil ikke trække disse forslag tilbage, før vi ser et totalforbud, og det må gerne starte med et forbud i Danmark.

Ministeren for udviklingsbistand (Poul Nielson):

Først et par bemærkninger til hr. Frank Bøgh:

Det er ikke, fordi jeg vil gøre det til en litterær diskussion, men en Erasmus Montanus-logik er jo ikke så ringe endda. Hvis det var Per Degnglogikken, var det vel værre.

Jeg bryder mig ikke så meget om den beskrivelse, hr. Frank Bøgh gav af den danske position og den danske politik og forhandlingsindsats på dette område. Det er, som om der er en tendens til, at der bider sig en stereotyp, forhåndsafgjort opfattelse fast om, hvad det er, Danmark mener om denne sag. Så kan vi i øvrigt fra regeringens side officielt og under forhandlingerne osv. sige og gøre, hvad vi vil, men det har man på forhånd mere eller mindre vedtaget ikke at lade sig distrahere af. Det er lidt sådan, jeg oplever denne debat, og derfor er der her grund til at sige – hvis det skulle have nogen interesse – at da jeg på regeringens vegne i Danmarks officielle indlæg på mødet i Wien fremlagde vores politik, blev jeg afbrudt af forsamlingens bifald, ikke mindst fra NGO-hjørnet i mødesalen, da jeg omtalte vores standpunkt med hensyn til et totalforbud.

Når man beskriver det, som om det ikke er noget, Danmark på noget tidspunkt har markeret, osv., vil jeg i hvert fald gerne have det bogført i denne debat.

Så har jeg nogle bemærkninger til fru Agnete Laustsen, som opfordrer os til at bruge flere penge til støtte for indsatsen imod minerne i udviklingslandene og til at gå ind i et mere målrettet samarbejde med andre industrilande for at udvikle teknologien på området:

Lad mig først sige om de tal for, hvor mange der dræbes af disse miner, som mange har anført, at det er meget usikre tal. Tallet for, hvor mange der lemlæstes, er formentlig nogenlunde rigtigt, men det er uhyggelige er, at det jo kun er dem, der registreres ved, at de bliver indbragt til et hospital og dør dér. Men med hensyn til præcise oplysninger om levende og døde i landsbyerne, som vi jo ved ikke er tilgængelige ret mange steder i ret mange lande, er realiteten, at der kan dø mange flere mennesker af disse miner i fjerntliggende landsbyer i verden, end vi har viden om. Jeg vil derfor advare lidt imod, at man på den måde gør det op, at det er så og så mange.

Så til tallene for danske bidrag:

Fru Laustsen nævnte de 5 mio. kr., vi i sommer bevilgede til FN's frivillige minerydnings-

fond, men vi har faktisk siden 1992 ydet over 20 mio. kr. til minerydningsprojekter i Afghanistan, Cambodja og Irak, og i år vil der blive ydet støtte til rydning i Cambodja ud over dette beløb, og der er også et beløb på 5 mio. kr. undervejs til indsatsen i Afghanistan.

Vi bruger også penge – måske ikke direkte på minerydning, men til rehabilitering af mineofre – inden for det landeprogram, vi har i gang i Mozambique, og i overgangsstanden til Cambodja og Angola vil der blive givet støtte både til minerydning og til ofre for minerne.

Mange af de penge, vi bruger på minerydning, kanaliseres gennem danske NGO'er, og det er her især Dansk Røde Kors og Folkekirkens Nødhjælp samt et projekt i det nordlige Irak, som forestås af Den Danske Komité for Kurdernes Menneskerettigheder. Vi er nu også på plads med organiseringen af det internationale humanitære beredskab, hvor vi kan finansiere udsendelsen af danske eksperter fra forsvaret som instruktører i minerydning. Med den teknik, der eksisterer, er den mest omkostningsrigtige måde at gøre noget ved tingene på nok at uddanne folk til dette lokalt.

Vi har netop fået en interessant henvendelse fra Folkekirkens Nødhjælp, som ønsker finansiering og støtte fra Udenrigsministeriet til et instruktionsprojekt i Angola, hvor man vil bruge eksperter fra Afghanistan. Det er den slags aktiviteter med mere spredningsvirkning og dynamik, vi meget gerne vil stimulere.

Med hensyn til nye metoder for mineidentifikation har der allerede været omtalt et projekt, hvor Centeret for Avanceret Teknologi og et dansk firma er i gang med nogle forstudier. Det har vi støttet fra Udenrigsministeriets side, og vi håber, at Erhvervsfremmestyrelsen også vil deltage og finansiere et såkaldt feasibility-studium, som kan bringe større afklaring med hensyn til dette projekt.

Hvis det fører frem til den vurdering, at der er teknisk baggrund for og økonomisk holdbarhed i den idé og det produkt, der er kernen i projektet, vil Danida jo kunne finansiere køb og være med til at organisere fordelingen og anvendelsen af dette udstyr i udviklingslandene, og derfor støtter vi denne aktivitet.

På det foreliggende grundlag er det for tidligt nu at sige noget klart om, hvorvidt dette studium kan føre til en egentlig industrialisering som sådan. Det vil involvere ganske store beløb, og der vil for så vidt være tale om en almindelig, risikovillig teknisk-kommerciel investering;

men vi vil altså gerne bidrage til, at en sådan risikovillighed og vilje til at investere på dette område kan mobiliseres i samfundet som sådant. Men det er risikofyldt, og hvis der skal bruges offentlige midler ud over det, vi håber på med finansieringen af dette feasibility-studium, bør det anskues som en særlig sag, der bør have en særlig bevillingsmæssig baggrund, således at den risikodeling, der bør være tale om, også gennemføres i praksis. Men det vil vi altså gerne være med til at bære frem.

I den forbindelse vil jeg afslutningsvis sige til fru Laustsen, at et internationalt samarbejde om dette her både er nødvendigt og en måde, hvorpå man måske også kan stimulere den politiske proces. For lige så vel som hele traktatarbejdet drejer sig om at lægge moralsk pres på de lande, der overhovedet ikke er med i traktatsammenhængen – og det er det store problem – kan man formentlig også ved at appellere til firmaer og lande, der sidder inde med viden om, hvordan man kan finde disse miner på en bedre måde, bringe dem ind i et samarbejde ved at lægge et vist moralsk pres på dem med hensyn til, at de bør åbne for deres viden på dette område for at komme problemet til livs eller i hvert fald begrænse det. Så den del af fru Agnete Laustsens bemærkninger er jeg også helt enig i.

(Kort bemærkning).

Frank Bøgh (SF):

Jeg synes, det er fint, at ministeren for udviklingsbistand har fået bifald på den konference, han har været på. Det synes jeg er fint nok. Og jeg synes, det er godt at høre, at der er masser af projekter i gang vedrørende hjælp og støtte til minerydning rundt omkring. Det synes jeg også er fint nok. Men hvad der er svært for mig at forstå, er, at når man nu ved, at vi arbejder for et totalt mineforbud internationalt, hvorfor kan man så ikke vise høj moral og starte med sig selv, vise flaget og sige: Vi starter med os selv og foregår jer andre med et godt eksempel? Det er næsten umuligt for mig at fatte, hvad der er den dybere årsag til, at man ikke kan gøre det i Danmark, når man kan gøre det i Canada, i Sverige og i Belgien. Jeg synes virkelig, det kunne være hyggeligt at få et svar på det.

Ministeren for udviklingsbistand (Poul Nielson):

I det forhandlingsforløb, der har været tale om i denne sag og stadig væk er det, er hovedproblemet, at kun omkring et halvt hundrede lande er

med i selve traktatens sammenhæng. Det næste hovedproblem er, at det ikke gælder i interne konflikter, og det er dér, de faktiske problemer er i den tredje verden. Kernen i dette her drejer sig om at få regeldækket det, der foregår i den tredje verden. Det er dér, det egentlige problem i sagen ligger. Sammenhængen mellem ensidige erklæringer fra landene i vores del af verden og muligheden for at få det til at dække interne konflikter i den tredje verden er meget, meget spinkel, og den har heller ikke vist sig i forhandlingsforløbet.

Jeg vil i øvrigt komme med den advarsel, at man skal anvende de forskellige eksempler med stor præcision. Det ensidigt erklærede belgiske totalforbud på området indeholder eksempelvis også en bestemmelse om, at det dog ikke gælder i en nødsituation.

Det er på en måde det, der illustrerer, hvilket problem vi egentlig står over for. Men min pointe er – først og fremmest som svar på spørgsmålet – at der i forhandlingsforløbet ikke har vist sig noget som helst, som man kunne kalde en produktiv sammenhæng mellem den slags ensidige erklæringer fra i-lande og muligheden for reelt at flytte sagen i den tredje verden.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (Helge Sander):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 38:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks godkendelse af den i København den 29. september 1995 undertegnede overenskomst om ændring af samarbejdsoverenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige.

Af ministeren for nordisk samarbejde (Marianne Jelved).
(Fremsat 8/11 95).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Frederik Nørgaard (S):

For ca. 8 dage siden behandlede Folketinget en redegørelse om det nordiske samarbejde. I forbindelse med den debat fik ændringen af samarbejdsoverenskomsten mellem de nordiske lande flere rosende ord med på vejen. Og beslutningsforslaget her skal så muliggøre Danmarks godkendelse af ændringen af samarbejdsoverenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Ændringen er et resultat af det igangværende arbejde med en reform af det nordiske samarbejde, et reformarbejde, som naturligt er sat i gang som konsekvens af de store ændringer, der er sket omkring os, dels Sveriges og Finlands beslutning om at indtræde i EU og dels ændringerne i Østeuropa.

Der er lagt op til en del ændringer i det indre samarbejde i Norden og Nordens nærområder og i det øvrige Europa.

En anden vigtig ændring er, at partigrupperne bliver langt stærkere placeret i arbejdet i Nordisk Råd.

En tredje væsentlig ændring er muligheden for at afholde temamøder, en mødeform, som både kan styrke rådets arbejde indadtil og styrke mulighederne for et samarbejde mellem de nationale parlamenter og deres politikere.

I Socialdemokratiet mener vi, at det er et positivt forslag, som vi kan støtte og anbefale.

Knud Enggaard (V):

Venstre støtter forslaget. Det er jo allerede tidligere drøftet i Nordisk Råd og næsten enstemmigt vedtaget på sessionen i København den 29. september 1995.

Da virksomhedsåret i fremtiden vil være kalenderåret, haster det med at få ændringerne ratificeret i alle fem lande, men det nås forhåbentlig.

Man vil se af de ændringer, der er foreslået, at de er logiske følger af de forandrede vilkår, som Norden i et Europa under udvikling skal virke for.

Mest muligt er nu lagt over i forretningsordren. Det er praktisk, for det tillader løbende tilpasninger på grundlag af de erfaringer, vi indvinder i de nærmeste år.

Agnete Lausisen (KF):

Ved behandlingen i Nordisk Råd af forslaget fra præsidiets om en ny organisation og arbejdsmåde i rådet udtalte mit partis formand, hr. Hans Engell:

»Man kan ikke sige, at det foreliggende forslag repræsenterer nogen revolution i det nordiske samarbejde. Men vi vil i vore nationale parlamenter arbejde for en gennemførelse af de ændringer af Helsingforsaftalen, der er lagt op til.«

Jeg kan ganske gøre hr. Hans Engells ord til mine og vil derfor på Det Konservative Folkepartis vegne give tilslutning til ministerens beslutningsforslag.

Hermed kunne jeg jo så forlade talerstolen, men da Nordisk Råd under sin netop overståede session i Finland har behandlet såvel arbejdsopgaver og fremtidige målsætninger som de mange institutioners relevans og effektivitet, synes jeg, disse overvejelser fortjener et ord med her.

Ingen kan være i tvivl om, at de mange resultater og det udvidede samarbejde, senest med Østrig, Finland og Sverige i EU, har medført stagnation i Nordisk Råd. Alligevel arbejder rådet fortsat videre med et budget på ca. 700 mio. kr., hvis udbytte i alt væsentligt viser sig i enorme papirdynger og periodevis lukning af de nationale parlamenter for at frigøre de involverede politikere til diverse rejser og sessioner, hvor man overbeviser hinanden om rådets fortræffelighed.

Det er på denne baggrund glædeligt, at statsministeren på et Nordisk Råd-møde, hvor alle implicerede kunne høre og forstå, hvad han sagde, så klart gav udtryk for, at nu må der effektiviseres og omlægges, og at beslutninger bør afløse de endeløse diskussioner og rapporter.